

Atxaga Baionan

Sarrera

Gillermo ETXEBERRIA

EGAN aldizkarian ari garen taldearentzat, atsegina da Atxagari Baionan 1999ko martxoaren 27an egin zitzaion Ikerketa Egunaren berri ematea. Data eta leku horretan honako izenpean antolatu zen eguna: *Journée d'Etudes consacrée à l'oeuvre de Bernardo Atxaga. Bernardo Atxagaren obrari buruzko Ikerketa Eguna. Parcours atxaguiens-Ibilbide atxagarrik*. Antolatzailerak: "Laboratoire de Recherches: Langues et littératures romanes, études basques, espace caraïbe de l'Université de Pau et des Pays de l'Adour" Euskal Kultur Erakundearen laguntzarekin.

Bertan Bernardo Atxagaren ezagutzaile onenetarikoena sorta bildu zen. Hemen euskaraz eman ziren hitzaldien argitalpena ematen dugu.

Hizlarien artean, lehenengo Iñaki Aldekoa agertzen da. Lanbidez Euskalerriko Unibertsitatean Magisteritza Eskolako katedraduna. Horretaz gain Erein argitaletxeko zenbait argiltapenen ardurdun.

Iñaki gaur egun euskal literatur munduan eta literatur kritika arloan bereiziki nabarmendu den idazlea dugu. 1989. urtean "Ignacio Aldecoa" ipuin lehiaketa irabazi zuen. Bere zenbait lan poesiari eskaini dizkio: *Antologia de la Poesía Vasca (Visor, 1993)*, eta *Zirkuluaren hutsmina* (Alberdania, 1993).

Ipuin arloan, lehen esan dugun lehiaketaz gain, 1993an Euskal ipuinen antologia (Alberdania, 1933) eman zuen argitara eta Ipuin gogoangarriak 1997an (Erein, 1997).

Ugariak dira bere saiakera artikuluak: "Orixe, Erlijioa eta poesia" (EHU.1990), "Itzalen itzal" (Egan 1994-2) Arestiri buruz: *Munduaren neurria* (Alberdania, 1998), eta iragan urtean *Mendebaldea eta narraziogintza* (Erein, 1998).

Halere, nabarmendu behar da autore honek Bernardo Atxagari buruz eman dituen hitzaldi ugariak eta argitalpenak. Artikuluaren artean: "*Obabakoak* hamargarren urtemugan 1988-1998, Abanguardiatik Villamediana", (Egan, 1998-1/2) Saiakera moduan *Antzarra eta ispilua* (Erein, 1992). Eta, azkenik, eskuartean dugun hitzaldi hau: "Bernardo Atxagaren unibertso literarioa (1976-1988). Literatura eta kritika".

Ondoren Marijose Olaziregi, hau ere aurreko idazlearen belaualdikoa eta iadanik literatur munduan aski ezaguna. Mari Jose Olaziregi Alustiza (Donostia, 1963), Euskal Filologian doktorea eta literatura irakaslea Euskal Herriko Unibertsitatean. XX. mendeko Literatur Kritikari buruzko artikuluak argiratu ditu hemengo nahiz atzerriko aldizkarietan, bai eta euskal idazle garaikideen lanei buruzkoak ere. 1997an Gasteizko Filologia Fakultatean: "*Literatura eta irakurlea. Testu-estrategietatik soziologiara Bernardo Atxagaren unibertso literarioan*" izeneko doktorego-tesia aurkeztu zuen. Euskaltzaindiako Literatura Ikerketa batzordeko kidea da.

Argitara eman dituen liburuen artean, honakook aipatuko genituzke: *Bernardo Atxagaren irakurlea* (Erein, 1998), 1997. urtean Arabako Foru Aldundiak antolatutako "IX. Becerro de Bengoa Saiakera Saria" irabazi zuena: Euskal gazteen irakurzaletasuna. Azterketa Soziologikoa (Bergarako Udala, 1998), 1990-1995 urteetan Hego Euskal Herrian egin zituen 3.700 inkesten emaitzak biltzen dituena; *Ramon Saizarbitoria. Antologia* (Ibaizabal, 1998) bigarren hezkuntzako ikasle-irakasleentzat prestatua eta Xabier Etxanizekin batera argitaratutako *Euskarazko Haur eta Gazte Literatura Idazleak* katalogo eleaniztuna (Pamiela, 1998). Horiez gain, aurki, 1999ko neguan *Intimismoaz haraindi: emakumezkoek idatzitako euskal literatura* liburua argitarako du (Eusko Ikaskuntza. Angel Apaiz beka) eta Anthopos argitaletxearentzat koordinatu duen

Breve historia feminista de la literatura vasca, Madrileko UNEDeko Filologia Sailak kaleratuko duen “Literatura Vasca; Un siglo de novela en euskera” atalaren egilea ere bada.

Hurrengo izena Aitzpea Azkorbebeitia Aldaiturriaga (Durango, 1968), Euskal Filologian Lizentziatua (Gasteiz, EHU, 1991). *Metafora literatur kritikarako lanabes gisa: Bernardo Atxaga, Joseba Sarrionandia* izeneko doktorego-tesia prestatzen dihardu, metaforaren azterketatik abiatuz aipatu bi idazleonen lanetan murgiltzen den ikerketa hain zuzen. Ikerketa horren haritik artikulu zenbait plazaratu ditu egileak, “B. Atxaga eta J. Sarrionandiaren metaforetan barrena bidaiatuz” (Uztaro 17: 1996), adibidez, bai eta liburu honetan jasotzen dena ere.

Metaforaren azterbidearen alboan, bestelako metodologiei helduz burututako azterketak ere aipatzekoak dira, Harrera-Teoriaren ikuspegiari jarraikiz idatziriko “Bernardo Atxagaren testuetara hurbilpen bat, Harrera-Teoriaren eskutik” esaterako (Anuario de Filología Vasca “Julio de Urquijo”, 29-II/III: 1995).

Ildo berean kokatzen da egileak Joseba Sarrionandiaren obrari buruz argitaratu berri duen “Joseba Sarrionandia, irakurketa proposamen bat liburua” (Labayru / Amorebieta-Etxanoko Udala, 1999). Aipatu udalaren “Santiago Onaindia” bekaren laguntzaz buruturiko azterketa honetan Iurretako idazlearen testu narratiiboetako zein poetikoetako estrategia nagusiak hizpide ditu A. Azkorbebeitiak, testuon euskarri diren planteamendu literarioak eta ez literarioak —Sarrionandiaren poetika bestela esanda— azalerratz. Atxagarekin batera Pott Bandako partaide esanguratsuenetakoa izan zen honen inguruan hainbat lan eskaini dizkigu egileak, dela artikulu modura (esaterako, “Hnuy illa nyha majah yahoo: bidai etengabea”, *Egan*, 1997-ekaina, 1/2 alea), dela hitzaldi modura (Sarrionandia, urteurrenik gabe jardunaldien barruan emandako “Joseba Sarrionandiaren poesian zehar” izeneko hitzaldia, Udako Euskal Unibertsitateak antolatutako X. Gasteizko Jardunaldien barruan emandako “Sarrionandiaren poesia eskuarte” izeneko eta Udako Euskal Unibertsitateak antolaturiko Azken aldiko euskal narratiba: sortzaileak eta irakurleak literatur ikastaroaren barruan emandako “Joseba Sarrionandiaren narratiba lanak: irakurketarako gonbitea” saioa, besteak beste.

Idazle hauez gain, bertan mintzatu ziren Ur Apalategi eta Txomin Peillen. Baina hauen hitzaldiak frantsesez izan zirenez gero, Atxaga Baionan izenburupean argitaratu berri dugun liburuan agertzen dira.

Azkenik antolatzaileek programa atzean jarritako oharra ematen dugu antolatzaileen asmoen berri laburra ematen digulako:

Bernardo Atxagaren obrari buruzko Ikerketa eguna.

1989an Obabakoak obrak lorturiko Espainiako Narratiba Sari Nazionalari esker, Bernardo Atxagak lehen aldiz, euskal literaturari nazioarteko ezagupenaren ateak zabaldu dizkio. Gertakizun horren hamargarren urteurrena bete denean, dagoeneko eztabaida ezina da haren obrak euskal literaturaren patuari begira hartu duen garrantzia. Obabako mundu gogoangarriaren sortzaileak, ibilbide eredugarri baten indar soilaz, hurrenez hurren urkitu dituen literatur esparruetariko bakoitzaren zerumuga problematologikoa inarrotea lortu du. Jorge Luis Borges edota Garcia Marquez bezalakoek jasotako onespren kritiko eta arrakasta erabatekoak literatura hegoamerikarra "erregional" izatetik unibertsal izateraino eraman bazuen, gisa berean, Bernardo Atxagaren obraren bat-bateko nazioarteratzeak hor arte nagusiki etnografikoa zen jakinmina piztutako euskal literatur tradizioa erronka berri baten aintzinean jarri du; hau da, ondare literario unibertsalean parte hartzeak suposatzen duena.

Autorearen ibilbide literarioa —euskal esparruan hasia 70. hamarkadaren hasieran— bikoiztu egiten da 90. hamarkadaren sentian, idazleak nazioarteko literatur esparruarekiko lotura erdiesten ñ duenean. Hortaz, ez da harritzekoa Bernardo Atxagaren obra arlo zeharo ezberdinetan diharduten ikerlariak —hala nola, euskal linguistika, euskal literatura, literatura hispanikoa, literatura unibertsala, erretorika...— biltzen dituen gogoe-ta kolektibo sakabanatu bezain aberats baten eztabaidagaia bihurtu izana...